

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1211

מסכת כתובות ל"ב-ל"ח ♦ אבות ד', ג' - ד', ח'

בס"ד, י' אב תשפ"ב

השבוע בגליון

- ♦ אין הקפדה על החלפת כובעים זמנית?
- ♦ השחיית ספר תורה - חייב לשלם?
- ♦ מדוע ציין הטור ידיעה שאינה מעשית?
- ♦ התראה בעובר עבירה

♦ שחטו ואכלו פרה שאינה שלהם

- ♦ מדוע בזזו בני יעקב את העיר שכם?
- ♦ ממון שכם כתשלום 'בושת'?
- ♦ פטור קלב"מ בעכו"ם
- ♦ הכובע הלא נכון

בשורה לקוראי הגליון!
ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

סין והודו

רבים יוצאים מבתיהם בתקופה זו, אך אינם משאירים את נשמתם מאחור. זו התחושה הרווחת ברוך ה' בכל קהילות הדף היומי, לאחר שמקהילה לקהילה הוטמע והושרש כי התורה והיהודי חד המה. **מספר** מכתבים משמחים מספרים על תופעה מעודדת זו.

לפניכם אחד היפים שבהם, שקיבלנו לפני כמה שנים:

לכבוד מערכת מאורות הדף היומי. **אנו** עומדים לצאת לחו"ל למשך שלשה שבועות, וכמוכן שנמשיך ללמוד את הדף היומי בעזרת הפירושים שאנו מקבלים מכם, ועל כך תבורכו.

כשביקשתי מהפקיד במשרדכם חומר לימודי ותוך כדי כך סיפרתי לו מה עשינו לפני שנה בסין, הוא המליץ לי לשלוח את הדברים למערכת הגליון. **ובכן**, נסענו לסין.

באוטובוס שלנו מסרתי כל יום אחרי תפילת הדרך עניינים מגליון מאורות הדף היומי של אותו שבוע, או משבועות קודמים. בחרתי במכוון נושאים שעשויים לעניין גם את אלה שאינם לומדים דף יומי.

דף לג/ב דקם ליה בדרכה מיניה

מדוע בזזו בני יעקב את העיר שכם?

בדפים אלה עוסקת הגמרא רבות בכלל "קם ליה בדרכה מיניה" - אין אדם נענש בשני ענשים על מעשה אחד שביצע, וכגון, המצית אש בשבת והזיק לזולת, אינו מתחייב ממון, מפני שעל חילול השבת שבמעשה זה הוא מתחייב מיתה [להלכה כלל זה נאמר רק על שני חיובים המושגים על ידי בית דין ולא על מעשה שאחד מענשיו הוא בידי שמים. אך סוגיינתו עוסקת בדעת רבי נחוניא בן הקנה שאינו סובר כן].

במאמר זה נחקור אחר מהותו של כלל זה.

בפרשת וישלח מספרת התורה, כי לאחר ששכם טימא את דינה, באו שמעון ולוי בני יעקב "על העיר בטח, ויהרגו כל זכר". לאחר מכן באו כל בני יעקב ובזזו "את צאנם ואת בקרם ואת חמוריהם ואת כל אשר בעיר ואת כל אשר בשדה, לקחו".

ממון שכם כתשלום 'בושת': רבי חיים בן עטר, האור החיים הקדוש, מתחבט בפירושו לתורה, מה טיבה של ביזה זו, על מה ומחמת מה היא באה. הוא מזכיר, כי הרמב"ם והרמב"ן דנים מדוע בני יעקב הרגו את אנשי שכם, והוא תמה מדוע לא עלה לדיון נושא ביזת הממון. מכל מקום, לדעתו, הם נטלו את ממון אנשי שכם כתשלום דמי בושת, שכן, בגמרתנו (מ/א) מבואר, כי שיעור תשלום דמי בושת הוא לפי המבייש והמתבייש, ובבואם לשום את בושתם על טומאת דינה, עלתה שומתם על ערך ממונם של כל בני העיר ולפיכך נטלו הכל.

שמה תאמר, שואל האור החיים, הן בני שכם כבר התחייבו מיתה, ומדוע לא נפטרו מתשלום הממון לאור הכלל "קם ליה בדרכה מיניה"? ובכן, הוא אומר, פטור זה נאמר בישראל ולא בעכו"ם.

כאן אנו עומדים במפתנה של מחלוקת ראשונים יסודית על אודות מהותו של הכלל "קם ליה בדרכה מיניה".

צעילוי נשמת

הבחור ר' **חיים הלל בקשט** ז"ל
ב"ר אהרון שיבלחט"א
נלב"ע ט' באב תש"ן
תנצב"ה

הונצח ע"י הוריו ידידו הר"ר **אהרון** והוגתו מרת **צפורה בקשט** שיחיו - פתח תקוה

צעילוי נשמת

אמי
מרת **חנה הניה (אוגניה) ברנד** ע"ה
בת הר"ר אפרים ז"ל
נלב"ע ט' באב תשע"ח
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **יצחק קליין** ז"ל
ב"ר בנימין ז"ל
נלב"ע י"ב באב תשל"ז
תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידו הר"ר **יוסף (רמי) קליין** ומשפ' שיחיו - בני ברק

צעילוי נשמת

מרת **גיטה גרינברג** ע"ה
ב"ר שמעון שו"ב לייבל ז"ל נלב"ע י"ג מנחם-אב תשנ"ו
תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידו הר"ר **שמעון גרינברג** ומשפחתו שיחיו - ת"א

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם משה בליטנטל** ז"ל
בן הר"ר יהודה אריה ז"ל נלב"ע י"א באב תשמ"ט
תנצב"ה

הונצח ע"י נכדו ידידו הר"ר **שאול חסדיאל** ומשפ' שיחיו - בני ברק

מכיוון שבשבוע השני לשהותנו סיימנו מסכת, כמו שאר יהודי העולם בכל מקום שהם, עמדנו על כך שנעשה סיום מסכת במלון. כל אחד השתדל להביא ממתקים ממה שהיה במזוודת. הכל כשר למהדרין. מנהל המלון שאינו מבין מהו סיום, אבל הבין שזה אירוע דתי מכובד, העמיד לרשותנו אולם יפה ומלצרים כפי הצורך, אף על פי שבאותה עת היתה וועידה של אנשי מדע מכל העולם, ששהו במלון והשתמשו באולמות. מה שקרה הוא, שעשינו סיום עם מעל מאה משתתפים, והיה כיבוד שלא היה מבטיח שום סיום. האווירה היתה נעימה מאד, כולל דברי תורה, ופזמונים בשיירה יהודית. זו היתה חווייה ייחודית. אינני יודע אם אי פעם היה סיום יפה, או אם בכלל, בעיר "שיאן" בסין. הד השיירה הדהד במלון (מעל 900 חדרים) ורבים מהמתאספים הגיעו לראות במה מדובר. עבורנו היתה זו שעת התעלות וכל פעם שאנו נפגשים אנו נזכרים בהתעלות הזו.

אין כל ספק שלולי דפי מאורות הדף היומי לא היה לי כל כך הרבה חומר למסור, ועל כך מירב הברכות מגיע לכם.

גם הפעם אנו יוצאים לשלשה שבועות, וכבר הזכירו לי לא לשכוח. בינתיים אני אוסף כמה דפים למען נוכל להגדיל תורה ולהאדירה.

שולח המכתב חתם בשמו, אך ביקש לפרסמו בעילום שם. עד שפנינו אליו בבקשה כי יאות לפרסום שמו - הוא כבר הפליג לנופש, לסין או למקום אחר.

ואם עד סין הגענו, הרי מכתב מעניין שהגיע מהעיר גואנגזו, גם היא בסין.

"אחד בבוקר, אחד בערב, לפני האוכל!"

גם ד"ר כהן מבני ברק לא מפספס.
2 משניות בזים וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינוך מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

פטור קלב"מ בעכו"ם: במסכת עבודה זרה (עא/ב) נאמר, כי עכו"ם שגזל פחות משווה פרוטה נהרג ואינו משלם. בטעם אי תשלומו נחלקו ראשונים. רש"י (ע"י רש"י ותוספות בעירובין סב/א וביבמות מז/ב ובע"ז שם) מסביר, לפי שלאור הכלל "קם ליה בדרבה מיניה", אין לחייבו במיתה ובממון, אלא בחמור מביניהם - מיתה. ואילו בעלי התוספות (שם ובעירובין) חולקים על כך בכל תוקף, כי לדעתם פטור "קם ליה בדרבה מיניה" נאמר בישראל בלבד ולא בעכו"ם (ע"יי"ש שהביאו ראיות לדבר, וע"י קצה"ח ס"י שני"א ס"ק ג' שדן בראיות אלו).

את צדדי מחלוקתם מסביר הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, ראש ישיבת חברון, באופן הבא (מובא בספר זכרון אהל אברהם עמוד שע"ה).

פטור אישי או הוראה לבית דין? האחרונים מעלים שני אפשרויות להבנת הכלל "קם ליה בדרבה מיניה". אפשר שקבעה התורה כי הנדון פטור מן העונש הקל, משום שהוא מתחייב בעונש החמור בלבד. אפשר גם, כי הוא עצמו התחייב בשניהם, אך כלל זה מורה לבית הדין כי הם לא יחייבוהו למלא אחר העונש השני, הקל (ראה מהרש"ל בבא קמא פרק ו' סימן ו' וקצות החושן סימן כ"ח ס"ק א').

וביתר הרחבה. לפי הצד הראשון, אדם שהתחייב מיתה על מעשה שבו הוא גם עשה נזק ממוני, אינו חייב כלל את התשלום הממוני, כי התורה קבעה שעל מעשה שיש בו שני ענשים אין הוא נענש אלא בעונש החמור בלבד. מאחר שהתייחסות התורה היא אל האדם, איננו יודעים שהוא הדין לגבי עכו"ם, שהרי כל דיני התורה, אם לא נאמר מפורשות אחרת, מתייחסים לעם ישראל בלבד. לפיכך נוקטים בעלי התוספות, כי על עכו"ם אין פטור "קם ליה בדרבה מיניה".

אולם, רש"י נוקט כי שני הצדדים נכונים, התורה גם פטרה את הנידון מן העונש הקל וגם ציוותה על בית דין לבל ישיתו שני ענשים על אדם אחד בעטיו של מעשה אחד. מעתה, אמנם הפטור האישי על הנידון אינו תקף בעכו"ם, אך בעמדו לפני בית דין אין בכחם להורות על ביצוע שני ענשים, זוהי הגבלה בכחם של בית דין, בלא התייחסות לזהות הנידון לפנייהם [ע"יי"ש השלכה הלכתית בין הצדדים, אם תועיל תפיסה בממון העכו"ם].

דף לד/ב כסבורין של אביהם היא וטבחיה ואכליה משלמין דמי בשר בזול

הכובע הלא נכון

מעשה ביהודי שיצא את בית המדרש, נפנה אל מתלה הכובעים והחליפות, חבש כובע, לבש חליפה ויצא את המקום. לאחר זמן מה התברר לו כי הכובע חבוש על הראש הלא נכון. בטעות הוא נטל כובע שאינו שלו. ביש מזלו לא הסתיים בכך. לאחר ימים אחדים התחוללה סערת רוחות אדירה, שלל חפצים התעופפו מביתו, בהם הכובע דנו. לכשאותר בעל הכובע, נבוכו השניים ולא ידעו אם זה שנטלו בטעות ואבדו, חייב לשלם את דמיו. כידוע, חיוב תשלומים מן התורה חייב להיות תחת הגדרה ברורה, ולכל הגדרה דינים משלה, ולפיכך יש לברר על פי תורתנו הקדושה מהי הגדרתו המדוייקת של ביש המזל.

הבה נלמד שורות אחדות מגמרתנו.

שחטו ואכלו פרה שאינה שלהם: בסוגייתנו נאמר, כי בניו של אדם שמת שמצאו פרה בין ירושת אביהם, טבחוה וסעדו בה את לבם, ולאחר מכן התברר כי הפרה לא של אביהם היתה, אלא אביהם שאלה - פטורים מתשלום דמי הפרה, וכל שעליהם לשלם הוא את דמי הנאתם, היינו: הסכום שנחסך מהם ברכישת סעודה חלופית ותו לא.

מדוע באמת כך הם הדברים?

מדוע אינם חייבים מדין 'מזיק' או מדין 'גנב'? השאלה שלפנינו כפולה, שהרי אדם המועך בלא משים חפץ של חברו והשחיתו לבלוי הכר חייב בדמיו. ישלמו נא הבנים את דמי הפרה מדין מזיק! זאת ועוד, הן התורה הקדושה חייבה את הגונב חפץ של חברו לשלם את דמיו. במה שונים הם מגנבים? חלילה, אין כוונתנו לייחס להם כוונות זדוניות כשל גנב, אך אם נשווה בינם לבין גנב, לא נצליח למצוא הבדל, שהרי הם לקחו לעצמם חפץ של הזולת.

מזיק באונס - פטור: ובכן, לגבי חיוב "מזיק", כתבו בעלי התוספות (בבא קמא כז/ב), כי אף על פי שמזיק בשוגג חייב, מזיק באונס - פטור. לפיכך פטורים הבנים מתשלום דמי הפרה, לפי שלא היה עליהם להעלות על דעתם כי פרה הנמצאת ברשות אביהם אינה שלו. נמצא, שאין אפשרות לחייב את מידעונו לשלם על הכובע מדין 'מזיק', שהרי הכובע אבד ממנו באונס ובאופן זה לא חייבה התורה את המזיק לשלם את דמי החפץ.

גנב בשוגג, פטור? ומה בדבר לחייבו כגנב, על עצם נטילת הכובע? בפעולה זו כבר לא ניתן להשוותו לבנים ששחטו פרה שהיתה בבית אביהם, שכן, הם באמת לא היו צריכים להעלות על דעתם שאין היא פרה של אביהם, וכפי שכתבו בעלי התוספות לגבי חיוב מזיק, ניתן לומר לגבי חיוב גנבה, שאינו חייב במקרה של אונס. ברם, לגבי היהודי דנו, אי אפשר לטעון שהוא אנוס, שלא היה צריך להעלות על דעתו שהכובע אינו שלו, שהרי הוא נטלו מתוך עשרות כובעים שרק אחד

לכבוד הרב הגאון, ידידינו הרב חיים דוד קובלסקי שליט"א ראש ארגון "מאורות הדף היומי" שלום וברכה.

הקהילה היהודית בגואנגדו, מודה לכבודו על הענקת הסט החודשי "ותן חלקנו" על ידי השתדלותו של מר אשר אדיב נ"י.

אני שמח לבשר לכבודו על השיעור הנפלא שיש לנו בספר היקר הזה, שיעור קבוע יום-יומי בין מנחה לערבית שעשרות אנשי עסקים חברי הקהילה ואנשי עסקים מכל העולם נהנים ממנו ומרגישים קשר ושייכות וחיבור לכל הלומדים בכל העולם.

החיבור הנפלא השווה לכל נפש של משנה גמרא והלכה בכל יום, נותן ללומדים הרגשה נפלאה וחשק להוסיף וללמוד יותר ויותר ולהרחיב את ידיעותיהם בים תורתנו הקדושה.

יתן השי"ת שתזכו לראות ברכה והצלחה בכל מעשי ידיכם, ובמהרה נזכה כולנו לגאולה האמיתית במהרה בימינו אמן.

ידידו עוז,
אלהיו הכהן רוזנברג
רב ק"ק גואנגדו, סין

לא רק לסין פשט הלימוד ב"ותן חלקנו" - הספר ללימוד יומי בו יש משנה מבוארת, הלכה ודבר אגדה. ידיד בית מאורות הדף היומי סיפר, כי בשהותו בהודו ראה נוסע יושב במושב האחורי של מונית עתיקה המפלסת את דרכה על כביש מקרטע ומעיין ב"ותן חלקנו". על יהודי אחר, העובד לפרנסתו בניקוי מקוואות, שמענו כי את הזמן הארוך שבו מתמלאים המים במקווה, הוא ממלא בחדווה בלימוד ב"ותן חלקנו".
יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

מהם שייך לו, ויכול היה לבדוק יותר טוב ולברר אם שלו הוא הכובע. מקרה מעין זה מוגדר "שוגג". מוטל עלינו לברר, איפוא, אם הגונב בשגגה פטור מתשלום דמי החפץ.

זו אכן דעת בעל קצות החושן (סימן כ"ה ס"ק א'), כי בעוד מזיק חייב בשוגג, גנב פטור מתשלום דמי החפץ גם בשוגג! לא חייבתו תורה כי אם במזיד [כל עוד החפץ ברשותו חובתו להחזירו אפילו אם הוא אנוס לגמרי, אך הנידון הוא אם הוא מתחייב בתשלום ערכו]. ברור מאלינו, כי היהודי שנטל את הכובע אינו מזיד כי אם שוגג, ולפי דעת הקצות החושן הוא פטור מתשלום דמי הכובע שגנב. בכך לא תם נידון סבוך זה, כפי שכותב הקצות החושן עצמו, "וצריך לימוד", ואחרונים רבים אחרים הוסיפו לדון בדבר, אך הצצנו קמעא אל נידון מסועף ומורכב שראשיתו בגמרתנו.

אין הקפדה על החלפת כובעים זמנית: לסיום, ראוי לציין, כי מקרה דומה הובא להכרעתו של הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל (שו"ת שבט הלוי חלק ו' סימן רל"ח), המציין את דברי הערוך השולחן לגבי מקומות שמתכנסים בהם רבים, שמניחים בפתחם את הערדללים, כי אנשים אינם מקפידים בחילוף החפצים ומתירים לזולת להשתמש בהם עד ששיבו זה לזה את ערדליו, ולפיכך, אין הלוקח את הכובע נחשב גזלן כלל, שהרי ברשות בעליו הוא עושה, המסכים מראש כי מי שיקח בטעות את כובעו ישתמש בו עד שיאתרו.

דף לז/א כדי רשעתו

השחית ספר תורה - חייב לשלם?

מעשה ביהודי שהגשים חלום, זכה לכתוב לעצמו ספר תורה מהודר ביותר בתכלית ההידורים, ושמרו בביתו מכל משמר. ביום מן הימים נכנס לביתו אדם חמום מוח, שהיה לו דין ודברים עמו, ובחמתו כי רבה נטל דלי צבע והתכוון להגיסו על ספר התורה כדי להשחית את אותיותיו! שני אנשים שהיו עדים למתרחש התרו בו כי הוא עובר על איסור מן התורה שענשו מלקות, שהרי כל המאבד בידיים את שמו של הקב"ה - לוקה (רמב"ם הלכות יסודי התורה, פרק ו' הלכה א'), אך הוא לא שת את לבו האטום לדבריהם, ובאמרו: "יודע אני ובכל זאת אעשה זאת", עשה את המעשה הבלתי ייעשה.

כשנודע לבעלים על שאירע לספר התורה שלו חפו פניו, ובו במקום ביקש לפנות לבית דין כדי שיחייבו את המזיק הנלוז לשלם את מלוא ערכו של הספר. במאמר הנוכחי נתוודע לכך, כי יתכן שבית הדין אינו יכול לחייב את המזיק לשלם את דמיו!

זה ימים רבים אנו עוסקים בכלל "קם ליה בדרבה מיניה". גמרתנו אומרת, כי מן הפסוק "כדי רשעתו" העוסק בחיוב מלקות בבית דין, דורשים כי "משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות". כלומר, בית דין אינו מחייב שני חיובים על אותו מעשה, ולפיכך, אם עשה אדם מעשה שחיובו מיתה וגם עשה נזק לזולת במעשה זה, הרי הוא פטור מתשלום ממון.

רק במעשה מזיד המחייב מלקות, חל הכלל: לגבי חיוב מיתה, למדנו (לה/א), כי גם אם עשה את המעשה בשוגג, פטור מן הממון. כלומר, מעשה עבירה שבמזיד חייבים עליו מיתה, פטור מתשלום גם אם נעשה בשוגג [אולם יש חיוב לצאת ידי שמים, ולדעת רש"י אם יתפוס הניזק את ממונו של המזיק, אין מוציאים מיזו וכן נקטו הפוסקים. עיין קצות החושן סימן כ"ח ס"ק א']. ברם, לגבי מעשה שחיובו מלקות, אומר רבי יוחנן, כי רק כאשר עשה את המעשה במזיד והתרו בו עדים כי מעשה עבירה הוא עושה וענשו מלקות - חל הכלל "קם ליה בדרבה מיניה". השאלה המתבקשת, היא, איפוא, בימינו שחיוב מלקות אינו נוהג בפועל, כי בעוונותינו הרבים אין בקרבנו דינים סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה, כיצד יש לנהוג בנזק הבליעל שהשחית את ספר התורה? האם מפני שבפועל אינו לוקה, ישת עליו תשלום הממון?

בנושא זה נחלקו גדולי הפוסקים.

מדוע ציין הטור ידיעה שאינה מעשית? הטור (ח"מ סימן של"ח) כותב, כי אדם שחסם את בהמתו מלאכול בשעה שדשה את תבואתה, אך עשה כן באופן שהוא ספק איסור [התורה אוסרת לחסום את פי הבהמה בעת הדישה] - אינו לוקה. הבית יוסף תמה על אתר, הן הטור כתב הלכות הנוגעות לזמן הזה בלבד, ולשם מה טרח לציין כי מקרה מסוג מסויים מוגדר כספק איסור שאין לוקים עליו? וכי יש היום מי הלוקה?! אין זאת, מסיק הבית יוסף, אלא שנמשך הטור אחר לשונו של הרמב"ם.

השלכה הלכתית לגבי חיוב תשלומים: לימים יישב הב"ח את תמיהתו של הבית יוסף, כי לא לחינם הדגיש הטור שבמקרה זה אינו לוקה מחמת הספק, כדי שאם במהלך חסימת הפרה הוא גם יעשה נזק לזולתו, לא נטען כי הוא פטור מתשלום מפני "קם ליה בדרבה מיניה", אלא נחייבו בממון מפני שלא התחייב במלקות... לו היינו סבורים שעל מעשה זה מתחייבים מלקות, היה הוא פטור מחיוב הממון.

הב"ח סובר, איפוא, כי גם בימינו נפטרים מחיוב ממון, אם באותו מעשה נכלל חיוב מלקות, אף על פי שבימינו אין מלקים. ואילו הש"ך (ס"ק ד) חולק על כך בתוקף! בימינו שאין לוקים, אין

משנת הדף

בברכת גדולי ישראל

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובדואי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרת רחל התורה
מרת ראש הישיבה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל
הגר"ח אדלשטיין שליט"א

להתנסות חינם התקשר עכשיו: 3764

פנינים

דף לו/א פתח פ"ך לאלם

לסייע למשרת

בביתו של רבי יעקב ברל"ן עבדה עוזרת יהודיה. רבי יעקב היה אביו של הנצי"ב מוואלין וחמיו של הערוך השולחן.

ביום מן הימים שברה העוזרת כלי זכוכית יקרים, וכשראה רבי יעקב כי אשתו גוערת בה, עצר בעדה ואמר לה: אל לך לגעור בה! מוטב תלכי עמה לדין תורה. שמעה האשה את הדברים והחלה עוטה את מעילה כדי לילך לבית הדין. רבי יעקב עטה אף הוא את מעילו כמוכן ללכת. פנתה אשתו ואמרה לו: לא לכבוד הוא לך, אני אסתדר לבד. ענה לה רבי יעקב: לא לסייע לך הולך אנוכי, כי אם לסייע לעוזרת! עלובה זאת, כיצד תדע לטעון כיאות?...

דף לו/א וחדא במלקות וממון

דן אנוכי

קשה, כיון שאין לוקה ומשלם, מדוע המצרים נידונו גם על שעבוד ישראל וגם שלמו בממונם ב"רכוש גדול" שיצאו ישראל ממצרים?

ברם, בגמרא (ב"מ צ"א/א) מבואר שאף שיש "קם ליה בדבריה מיניה", בדיני שמים נותר חייב. בידי שמים, איפוא, לוקה ומשלם. זהו שאמר הקב"ה - "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנוכי" - ואז ילקה וישלם, ויצאו ברכוש גדול... (תולדות חיים, צא).

דף לו/א ולרבי מאיר דאמר לוקה ומשלם

אין לוקה ומשלם

בערבו של יום כיפור נוהגים היו בקהילות ישראל שהשמש היה מלקה את האנשים, ומקבל על כך שכר טרחה.

היו אומרים על כך בבדיחותא, כי השמש נוהג שלא כהוגן, שהרי כל נקוט בדינו: "אין לוקה ומשלם"...

דף לו/ב ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה

מה מסתתר מאחורי החיור?

המליץ המגיד מדובנא: **לדאבוננו**, כאשר אדם מראה פנים שוחקות לחבירו, לפעמים הוא באמת בורר לו איזו מיתה ובפח הוא מנסה להפילו... כך הלא אמר הכתוב "נעתרות נשיקת שונא"...

לעילוי נשמת

הר"ר **צבי נתן פינקלשטיין** ז"ל

ב"ר חיים מנחם ז"ל נלב"ע י"ד מנחם אב תשנ"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

חכם **אברהם צורף** זצ"ל

ב"ר מנשה מאיר ופרחה ז"ל נלב"ע י"ב באב תש"ע

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידו ר' **אפרים צורף** הי"ו - שילה

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים פרנקל** ז"ל

ב"ר יעקב הכהן ז"ל נלב"ע י"ג באב תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים פרנקל** ז"ל

ב"ר יעקב הכהן ז"ל נלב"ע י"ג באב תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

פטור "קם ליה בדבריה מיניה" על מעשה שראוי להתחייב עליו מלקות [כדבריו מבואר במהרש"ל, וכן נקט הקצות החושן שם, ורבינו עקיבא איגר].

משהגענו עד הלום, ראוי לברר, מדוע אכן יש הסוברים כי בזמן שאין אפשרות להלקות בפועל, אין חל הכלל "קם ליה בדבריה מיניה"? הרי בכל יום אנו מצפים לביאת המשיח ויתכן שכבר מחור יקום בית דין וילקהו! (תרומת הכרי סימן של"ח, אבי עזרי הלכות חובל מזיק פרק ד').

ביאור מעניין ביותר עולה מדברי הגאון רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל, (קובץ שיעורים כתובות אות צ') הנוגע בשרשיו של פרט יסודי המהווה תנאי עקרוני לענישת עובר עבירה.

התראה בעובר עבירה: כידוע, אדם שעבר עבירה ולא התרו בו עדים - אינו נענש בבית דין. רק אם התרו בו והוא הגיב: "אף על פי כן" - יכולים בית דין להענישו. שתי מסורות להתראה זו: **א.** לברר כי החוטא מזיד ואינו שוגג. **ב.** לוודא כי הוא מודע לחומרת העניין ואף על פי כן הוא עושה את אשר הוא עושה, ובלשון הגמרא (סנהדרין מא/א): "יתיר עצמו למיתה". כלומר, הוא יודע כי במעשהו הוא מתחייב במיתה, או במלקות (ראה רמב"ם הלכות סנהדרין פרק י"ח הלכה ה', וכן מבואר ברש"י ובתוספות שהוא הדין במלקות).

מה טיבה של הסכמתו "להתיר עצמו למיתה"? האם הכוונה שהוא מוכן לקבל על עצמו את העונש **בפועל**, מסכים להענש על ידי בית הדין, או שמא הכוונה היא שהוא מסכים להיות בר חיוב לעונש שכזה, בלא התייחסות לפסיקת בית דין שתקבע כי יש לבצע את העונש.

בשני צדדים אלה נחלקו הדעות הנזכרות. הב"ח סובר, כי די בכך שמסכים שיחול עליו חיוב העונש, גם אם אין אפשרות לבצעו בפועל, ואילו הש"ך סבר, כי כוונת הגמרא היא שיש לקבל את הסכמתו להענש בפועל, ומאחר שבימינו אין מענישים, מעולם לא התקבלה הסכמתו המעשית להענש בפועל, כי רחוק ממנו הדבר ואינו מעלה על דעתו שכך יארע.

[ראוי לציין, כי מדברי הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (שו"ת, חלק ג' סימן ח') עולה שאין הטעם משום חסרון התראה, אלא כפשוטם של דברים, מאחר שאין קצת בית דין היכול לחייב מלקות, אינו נחשב כמחוייב במלקות. ראה בהרחבה בספר משברי ים, להרה"ג ש. א. פיש שליט"א, סימן ל"ו].

עולים על רכבת הלימוד

חדש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד < עכשיו > 3029*

מצטרפים לאפלי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע 'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפוק רוחני עצום!

לעילוי נשמת

מרת **מלכה סלומון** ע"ה

בת יבדלחט"א ר' אריה ישראל שכטר הי"ו נלב"ע ט' באב תשע"א **תנצב"ה**

הונצחה ע"י אביה

הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחיל

לעילוי נשמת

מרת **שינדל לאה יפה חיים** ע"ה

בת הרב יהושע ז"ל נלב"ע ט' באב תשס"א **תנצב"ה**

הונצחה ע"י חתנה ובתה

הר"ר **אריה ישראל וסימה שכטר** שיחיו - חיפה

לעילוי נשמת

אבינו וסבינו הרה"ח

ר' **משה כפתורי (קנוף)** ז"ל

ב"ר יצחק שמואל ז"ל נלב"ע י' באב תשמ"ט

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים פרנקל** ז"ל

ב"ר יעקב הכהן ז"ל נלב"ע י"ג באב תשס"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

